

DA

DA

DA

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 17.10.2008
KOM(2008) 652 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Opbygning af klynger i verdensklasse i EU:

{SEK(2008) 2637}

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Opbygning af klynger i verdensklasse i EU:

Gennemførelse af den bredt funderede innovationsstrategi

INDLEDNING

Bæredygtig vækst og jobskabelse i EU afhænger i stigende grad af ekspertise og innovation som de vigtigste drivkræfter bag Europas konkurrenceevne.

I anerkendelse heraf vedtog EU i 2006 en bredt funderet innovationsstrategi¹ og pegede på styrkelse af klynger i Europa som en af de ni strategiske prioriteringer, når det gælder en vellykket fremme af innovation².

Udarbejdelsen af "European Cluster Memorandum"³ (det europæiske klyngememorandum), som bygger videre på erfaringerne i forbindelse med den politiske indsats for at skabe klynger på regionalt og nationalt plan samt EU-plan, markerede et betydningsfuldt skridt i retning af yderligere fremme af udvikling af klynger. Senest har EU's stats- og regeringschefer understreget behovet for bedre koordinering af rammebetingelserne for innovation, herunder gennem forbedrede forbindelser mellem den videnskabelige verden og erhvervslivet, innovationsklynger i verdensklasse og udvikling af regionale klynger og netværk⁴.

En klynge kan overordnet defineres som en gruppe af virksomheder, økonomiske aktører med forbindelse til disse virksomheder og institutioner, som er placeret tæt på hinanden og har nået tilstrækkelig størrelse til, at de kan udvikle specialiseret ekspertise samt specialiserede tjenesteydelser, ressourcer, leverandører og færdigheder⁵. Klyngepolitikker udformes og gennemføres på lokalt, regionalt og nationalt plan, alt afhængigt af deres omfang og sigte. Det er Fællesskabets rolle at fremme og støtte dette arbejde, navnlig gennem forbedring af rammebetingelserne, fremme af ekspertise inden for forskning og uddannelse og iværksætterkultur, af bedre forbindelser mellem erhvervslivet (navnlig SMV'er) og forskerne samt af politikudviklende læreprocesser (policy learning) og klyngesamarbejde i hele EU. I den forbindelse er yderligere udvikling af det indre marked og et konkurrencedygtigt europæisk forskningsrum af afgørende betydning.

¹ Kommissionens meddelelse "*Viden i praksis: en bredt funderet innovationsstrategi for EU*", KOM(2006) 502 endelig, som kan findes på følgende websted: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/da/com/2006/com2006_0502da01.pdf.

² Konklusioner fra Rådets møde (konkurrenceevne) den 4. december 2006: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf.

³ Jf. http://www.proinno-europe.eu/NWEV/uploaded_documents/European_Cluster_Memorandum.pdf.

⁴ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råds møde i Bruxelles den 13.-14. marts 2008: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

⁵ Jf. det ledsagende arbejdsdokument om begrebet klynger, klyngepolitikker og deres rolle, hvad angår konkurrenceevne og innovation, samt de vigtigste statistiske resultater og erfaringer (SEK(2008) 2637).

I denne meddelelse beskrives et sæt politiske rammer for bedre komplementaritet og større synergieffekter mellem forskellige politiske niveauer med henblik på at støtte udviklingen af flere klynger i verdensklasse i EU.

1. FREMME AF KLYNGER I EU – RESULTATER AF KLYNGEPOLITIKKERNE

Klynger er hovedsageligt et resultat af markedskræfternes spil. De fleste vellykkede klynger skabes spontant på grundlag af naturlige konkurrencemæssige fordele, markedskræfterne eller helt tilfældigt. Som følge af gennemførelsen af specifikke klyngepolitikker i visse medlemsstater, navnlig siden slutningen af 1990'erne, ses der dog et øget antal tilfælde, hvor langsigtede offentlige politikker, erhvervsinitiativer eller universiteter og forskningsinstitutter i topklasse har været medvirkende årsag til, at der er opstået stærke klynger, idet de har fungeret som katalysator og bidraget til, at bestemte regioner har kunnet frigøre deres økonomiske og videnskabelige potentiale.

Den overordnede udvikling af klyngepolitik er ganske vist stadig i den indledende fase i EU, men får dog større og større betydning. Tilgangene til klyngepolitik varierer i EU. Alle medlemsstaterne kan ikke bruge samme løsning. Der anvendes ganske vist forskellige redskaber og mekanismer til støtte for klynger forskellige steder, men det bliver i stigende grad en nødvendighed, at de alle fremmer strukturændringer, genopliver visse industrisektorer som f.eks. søfartsindustrierne⁶ og giver et sæt rammer for andre politikker som f.eks. forskning, innovation og regionalpolitik. Som følge heraf er klynger i dag en betydningsfuld del af den økonomiske virkelighed i Europa. F.eks. har European Cluster Observatory⁷ (det europæiske observationscenter for klynger) udpeget ca. 2 000 klynger, som statistisk set er af stor betydning, og disse defineres som regionale grupper af industrier og udbydere af tjenesteydelser, som er samlet på et sted – 38 % af den europæiske arbejdsstyrke er ansat i virksomheder, der indgår i sådanne klynger, dvs. sektorer, der er præget af en høj grad af gruppedannelse.

Fællesskabet, som fuldt ud accepterer, at klynger opstår som følge af markedskræfternes frie spil, har bidraget til at fremme etableringen af klynger med stor ekspertise. Siden begyndelsen af 1980'erne har de offentlige myndigheder med ansvar for økonomisk udvikling anvendt samhørighedspolitiske redskaber til udvikling af innovationsstrategier, herunder fremme af klynger. Dette er nu også en del af den europæiske reformdagsorden for vækst og jobskabelse⁸, og ca. 86 mia. EUR, svarende til 25 % af den samlede Samhørighedsfond, er i indeværende programmeringsperiode (2007-2013) blevet afsat til forskning og innovation⁹.

I Fællesskabets strategiske retningslinjer for samhørighed 2007-2013, som Rådet vedtog den 6. oktober 2006¹⁰, opfordres medlemsstaterne og regionerne eksplicit til at fremme stærke klynger som en del af deres strategier for økonomisk reform. I EU's reviderede rammer for

⁶ Jf. arbejdsdokumentet om maritim klyngedannelse på følgende websted:
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/pdf/Maritime_clusters_SEC_2007_1406.pdf.

⁷ Jf. <http://www.clusterobservatory.eu> eller det ledsagende arbejdsdokument.

⁸ Jf. de integrerede retningslinjer for vækst og beskæftigelse, som kan findes på følgende websted:
http://ec.europa.eu/growthandjobs/guidelines/index_en.htm.

⁹ Jf. arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene "Regions delivering innovation through Cohesion Policy" (innovation i regionerne ved hjælp af samhørighedspolitikken), SEK(2007) 1547 af 14.11.2007.

¹⁰ Jf. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_da.htm.

statsstøtte anerkendes også de potentielle fordele ved offentlig støtte, idet visse målrettede støtteforanstaltninger for udvikling af klynger tillades¹¹.

Inden for rammerne af initiativet "Regioner for økonomisk forandring"¹² støtter Kommissionen regionernes tværnationale netværks indsats for at forbedre deres regionale innovationsordninger, hvori klyngepolitikker kan spille en fremtrædende rolle. Initiativet "Videnbaserede regioner"¹³, som blev indført under det syvende rammeprogram som en del af politikken for det europæiske forskningsrum¹⁴, har til formål at styrke de europæiske regioners forskningspotentiale gennem fastlæggelse af forskningsbaserede strategier og tilskyndelse til udvikling af forskningsdrevne klynger, der skaber forbindelse og støtter samarbejde mellem universiteter, forskningscentre, virksomheder og regionale myndigheder. Derudover har aktionen vedrørende forskningsinfrastruktur i programmet "Kapacitet" under det syvende rammeprogram til formål at optimere brugen og udviklingen af eksisterende og nye fremragende forskningsinfrastruktur af fælleseuropæisk interesse¹⁵. Medlemsstaterne kan således få betydelig støtte til forskning og innovation, herunder udvikling af klynger, gennem forskellige EU-mekanismer.

Overordnet set er der opnået store fremskridt med hensyn til fremme af bedre koordinering af forskellige medlemsstaters og regioners klyngeprogrammer, hvilket fremgår af forskellige aftalememoranda og fælles pilotprojekter vedrørende klyngeaktiviteter. European Cluster Alliance (den europæiske klyngealliance)¹⁶ har i særlig grad bidraget til at samle en lang række ministerier og offentlige administrationer med ansvar for udformning og gennemførelse af klyngepolitikker. Forskellige offentlige administrationer har nu et tættere samarbejde. Som følge heraf er der nu blevet taget initiativ til at etablere et praktisk samarbejde om klyngepolitik i hele EU.

Efterfølgende og som supplement hertil har EU også givet konkret støtte til tværnationalt samarbejde på det operationelle plan. Europe INNOVATM-initiativet¹⁷ under rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation fokuserer primært på fælles udvikling af nye eller bedre redskaber, som klyngeorganisationer skal bruge til støtte for innovative SMV'er, hvilket medfører, at erhvervsstøttetjenesterne for klynger i Europa forbedres. Dette initiativ har bidraget til at skabe flere forretningsforbindelser mellem klyngerne i EU gennem

¹¹ Jf. afsnit 5.8 ("Støtte til innovationsklynger") i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og udvikling og innovation (EUT C 323 af 30.12.2006, s. 1), som fastlægger særlige regler for investerings- og driftsstøtte til aktivering af klynger. Disse er dog ikke de eneste regler, der finder anvendelse, og klyngerne kan således være berettigede til andre typer støtte. Yderligere oplysninger om reformen af statsstøtten kan findes på følgende websted:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/reform/reform.cfm.

¹² Der kan findes yderligere oplysninger om dette initiativ på følgende websted:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/interregional/ecochange/index_en.cfm.

¹³ Der kan findes yderligere oplysninger om dette initiativ på følgende websted: http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/regions-knowledge_en.html.

¹⁴ Af Kommissionens grønbog om "Nye perspektiver på det europæiske forskningsrum" (KOM(2007) 161 af 4.4.2007) fremgår det tydeligt, at det europæiske forskningsrum "således gradvist [skal] strukturere sig i et kraftfuldt net af forsknings- og innovationsklynger."

¹⁵ Yderligere oplysninger om aktiviteter vedrørende forskningsinfrastruktur på europæisk plan kan findes på følgende websted: http://cordis.europa.eu/fp7/capacities/research-infrastructures_en.html.

¹⁶ Yderligere oplysninger om European Cluster Alliance, og om hvordan man bliver medlem, kan findes på følgende websted: <http://www.proinno-europe.eu/index.cfm?fuseaction=page.display&topicID=223&parentID=0>.

¹⁷ Yderligere oplysninger om Europe INNOVA-initiativet kan findes på følgende websted: <http://www.europe-innova.org>.

tilrettelæggelse af besøgsordninger og partnerskabsarrangementer samt udarbejdelse af partnerskabsaftaler med henblik på etablering af åbne sektoropdelte virksomhedsplatforme for klynger¹⁸.

På baggrund af SMV'ernes afgørende rolle for EU's fremtidige udvikling har Det Europæiske Råd også understreget betydningen af at fremme innovative SMV'ers integration i klynger, navnlig med henblik på at fremme deres internationaliseringsstrategier i overensstemmelse med "Small Business Act", som blev lanceret for nylig¹⁹.

2. DE FREMTIDIGE UDFORDRINGER – BEHOVET FOR NYE POLITISKE TILTAG

Europa mangler ikke klynger, men vedvarende markedsfragmentering, svage forbindelser mellem erhvervslivet og forskningsverdenen og utilstrækkeligt samarbejde inden for EU medfører, at klyngerne i EU ikke altid har den kritiske masse og innovationskapacitet, som er nødvendig for, at de på bæredygtig vis kan klare sig i den globale konkurrence og være i verdensklasse.

Presset for at opnå fremragende resultater stiger i takt med, at den internationale konkurrence skærpes. Stærke klynger giver en fordelagtig kombination af iværksætterdynamik, intensive forbindelser med vidensinstitutioner i topklasse og forbedrede synergieffekter blandt aktørerne på innovationsområdet. De bidrager til etablering af en videnbaseret økonomi og således til opfyldelse af målene for Lissabonpartnerskabet for vækst og beskæftigelse. Indsatsen for at opnå ekspertise bør således prioriteres højt.

Som en del af fornyelsen af økonomien opstår der med tiden nye klynger, mens andre mister deres konkurrencefordele. Dette er en sund proces, der skyldes markedskræfternes frie spil, og klynger, der ikke fungerer, bør ikke holdes kunstigt i live. Sådanne klynger bør ikke gøres til genstand for subsidier, da dette ville underminere konkurrencen og også etableringen af nye konkurrencedygtige klynger. Nye klyngeinitiativer bør udformes med omhu og være solidt funderet på meget klart definerede erhvervsinteresser, regionale styrker, specifikke kompetencer, videnscentre i international topklasse og markedsanalyser. Hvis disse betingelser ikke opfyldes, vil klyngeinitiativet sandsynligvis ikke blive vellykket. Udfordringen består således i at undgå, at der iværksættes en lang række klyngeinitiativer, som kun har begrænsede muligheder for at blive vellykkede på lang sigt.

Politiske beslutningstagere på alle niveauer bør fokusere på at tilvejebringe de bedste rammebetingelser for fremme af innovation, ekspertise og samarbejde i hele EU. Til støtte for denne tilgang er der behov for en fælles indsats for at opnå flere synergieffekter og komplementaritet mellem forskellige politikker, programmer og initiativer.

¹⁸ Yderligere oplysninger kan findes i rapporten "Europe INNOVA Innovation and Clusters: The experience of 11 Networks", som kan findes på følgende websted: www.europe-innova.org/index.jsp?type=page&cid=10337&lg=en.

¹⁹ Jf. Kommissionens meddelelse "Tænk småt først" En "Small Business Act" for Europa" (KOM(2008) 394), som kan findes på følgende websted: http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/sba_en.htm.

3. OPBYGNING AF FLERE KLYNGER I VERDENSKLASSE I EU

Nøglen til yderligere styrkelse af konkurrenceevnen i Europa er at søge at opnå ekspertise på alle niveauer og at udnytte det potentiale, som klyngerne giver, bedst muligt.

Det er væsentligt, at Kommissionen støtter etableringen af klynger i topklasse ved at supplere regionale og nationale klyngepolitikker gennem en større indsats for at fjerne hindringer for handel og mobilitet inden for EU. Et velfungerende indre marked giver de bedste betingelser for mere tværnationalt samarbejde, investeringer mellem medlemsstaterne samt mobilitet for forskere og veluddannede borgere, hvilket alt sammen er en forudsætning for udvikling af stærkere klynger i EU. F.eks. skulle det europæiske partnerskab for forskere, som Kommissionen lancerede for nylig, bidrage til at fjerne de resterende hindringer for forskernes mobilitet i hele EU²⁰.

Kommissionen har allerede bekendtgjort²¹, at den vil øge sin indsats for at sikre, at Fællesskabets forskellige finansielle redskaber fungerer mere strategisk og ensartet, således at medlemsstaterne sættes i stand til at skræddersy brugen af redskaberne til deres egne strategiske mål og forhold. For at maksimere deres virkning skal de relevante fællesskabsredskaber anvendes i overensstemmelse med den regionale og nationale indsats til støtte for klynger som foreslået af Regionsudvalget²².

3.1. Forbedring af klyngepolitikkerne

Medlemsstaterne opfordres til at fortsætte med at integrere klyngepolitikker i deres nationale reformprogrammer inden for rammerne af partnerskabet for vækst og beskæftigelse og til hvert år at aflægge rapport om resultaterne. Dette hjælper de politiske beslutningstagere til fortsat at udforme vellykkede klyngepolitikker på nationalt og regionalt plan og til at tilskynde til udveksling af viden og god praksis i hele EU. I den forbindelse skal det understreges, at den nye generation af samhørighedsprogrammer er nøje afstemt med de nationale reformprogrammer og i væsentligt omfang bidrager til deres gennemførelse.

Desuden giver European Cluster Observatory de politiske beslutningstagere neutrale og sammenlignelige oplysninger om klyngepolitikker og de forskellige klyngers relative styrker i EU. Denne kortlægning af klyngerne, som er en tjenesteydelse til brug for medlemsstaterne, der fremmer evidensbaseret politikudformning og gensidig læring, vil nu blive videreudviklet og forbedret²³.

Indsatsen for at opnå ekspertise forudsætter også nationale og regionale støtteprogrammer for bedre at tage hensyn til klyngernes tværnationale dimension inden for og uden for EU. For at støtte bedre forudgående koordinering mellem medlemsstaterne på regionalt og nationalt plan

²⁰ Jf. Kommissionens meddelelse om "Bedre karrieremuligheder og øget mobilitet: et europæisk partnerskab for forskere", KOM(2008) 317 endelig, som kan findes på følgende websted: http://ec.europa.eu/research/era/specific-era-initiatives_en.html.

²¹ Meddelelse om "Konkurrencedygtige europæiske regioner takket være forskning og innovation - Et bidrag til større vækst og flere og bedre arbejdspladser" (KOM(2007) 474 endelig), jf. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0474:FIN:EN:PDF>.

²² Jf. Regionsudvalgets udtalelse om klynger og klyngepolitik, som blev vedtaget på dets 75. plenarmøde den 19. juni 2008, CdR 70/2008 rev.1 EN/o (ECOS-IV-024).

²³ Jf. det ledsagende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene (SEK(2008) 2637).

i forbindelse med planlægningen af nye klyngeinitiativer eller videreudvikling af eksisterende initiativer opfordrer Kommissionen derfor medlemsstaterne og regionerne til at arbejde tættere sammen på det politiske niveau. I den forbindelse vil Kommissionen give yderligere støtte til European Cluster Alliances aktiviteter vedrørende støtte til gensidige politikudviklende læreprocesser (policy learning), udveksling af bedste praksis og erfaringer samt udvikling af fælles praktiske redskaber, hvilket vil bidrage til udvikling af bedre og mere effektive klyngepolitikker inden for EU²⁴.

Den europæiske gruppe for territorielt samarbejde²⁵, som er et retligt instrument, der er blevet skabt under samhørighedspolitikken og primært er blevet udviklet med henblik på forvaltning af de samhørighedspolitiske programmer, kan også anvendes til at løse de praktiske problemer vedrørende et tættere samarbejde om klyngepolitikker. Samtidig opfordrer Kommissionen medlemsstaterne og regionerne til at udnytte det indre markeds muligheder bedre, når de udformer klyngeprogrammer, f.eks. gennem mere udstrakt brug af innovationsværdikuponer, når der købes støttetjenesteydelser på tværs af grænserne.

For at bistå medlemsstaterne yderligere med at udvikle en mere strategisk vision for at opnå en kritisk masse og ekspertise i verdensklasse vil Kommissionen oprette en europæisk gruppe for klyngepolitik²⁶ under rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation, som skal udveksle oplysninger om klyngepolitikker med henblik på at undersøge mere indgående, hvordan man bedst kan hjælpe medlemsstaterne med at støtte etableringen af flere klynger i verdensklasse.

3.2. Fremme af tværnationalt klyngesamarbejde

På trods af indsatsen for at styrke det indre marked kan klyngerne i EU ikke blot forlade sig på store byområders naturlige tendens til at tiltrække talentfulde medarbejdere og andre aktiver på samme måde, som de amerikanske klynger eksempelvis kan. Klyngerne i EU kan kompensere for nogle af disse ulemper ved at skabe stærkere forbindelser med andre klynger, som råder over komplementære styrker. Ændringer i det økonomiske miljø i verden øger også betydningen af forbindelser mellem klyngerne. Når virksomhedernes aktiviteter bliver internationale, er det vigtigt, at klyngeinitiativerne og de organisationer, som støtter dem, også bliver internationale.

Selv om klyngevirksomheder og klyngeorganisationer konkurrerer mod hinanden – navnlig virksomheder og organisationer i samme sektor – er der mange årsager til, at samtidig konkurrence og samarbejde er berettiget. Der er mulighed for at styrke klyngernes ekspertise yderligere gennem tværnationalt klyngesamarbejde på virksomhedsniveau. Dette kan omfatte udveksling af viden, markedsoplysninger og veluddannet personale, fælles forsknings- og forsøgsfaciliteter samt udvikling af nye og bedre tjenesteydelser til virksomheder, der indgår i

²⁴ Rådet hilste Kommissionens initiativ til oprettelse af European Cluster Alliance, der tager sigte på at stimulere et praktisk samarbejde mellem regionale regeringer, velkommen og opfordrede i den forbindelse Kommissionen til at udarbejde en analyse af, hvordan klyngers tværnationale dimension kan fremmes. Konklusionerne fra Rådets møde (konkurrence) den 4. december 2006 kan findes på følgende websted: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf.

²⁵ Jf. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1082/2006 af 5. juli 2006 (EUT L 210 af 31.7.2006, s. 19), som kan findes på følgende websted:

²⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/newregl0713_da.htm. Jf. Kommissionens afgørelse, K (2008) 6091.

klynger, hvilket vil bidrage til at skabe et fælles europæisk forsknings- og innovationsrum. Europæiske virksomheders vilje til at samarbejde med videnscentre i topklasse – både i og uden for Europa – er en forudsætning for, at klynger i verdensklasse kan opstå og vokse. Denne vilje er også en forudsætning for, at virksomhederne kan bevare deres konkurrenceevne i et erhvervsklima præget af stigende globalisering. Klynge-samarbejde kan desuden bidrage til en vellykket gennemførelse af de fælles visioner i de strategiske forskningsdagsordner, som de europæiske teknologiplatforme har udviklet²⁷.

Den næste generation af Fællesskabets klyngeinitiativer, under Europe INNOVATM og Videnbaserede regioner samt den nuværende samhørighedspolitiske målsætning vedrørende europæisk territorielt samarbejde²⁸, vil sætte skub i klynge-samarbejdet i EU, forstærke klyngerne gensidigt og bidrage til, at der skabes flere klynger i verdensklasse i Europa, navnlig inden for områder med et stort innovationspotentiale som f.eks. de områder, der støttes under lead market-initiativet²⁹, og andre områder som f.eks. søfartssektoren³⁰. Effektive og hensigtsmæssige redskaber og instrumenter, der er blevet udviklet og afprøvet af disse nye klyngepartnerskaber, vil blive integreret i og fremmet inden for det nye Enterprise Europe Network³¹.

Det europæiske år for kreativitet og innovation 2009 er en god lejlighed til at fremme klyngernes åbenhed over for forskningsinstitutioner og internationale partnere i andre lande. Kommissionen vil sammen med nationale eller regionale partnere i medlemsstaterne støtte tilrettelæggelse af europæiske innovationsuger for at øge opmærksomheden om fordelene ved forbindelser mellem den videnskabelige verden og erhvervslivet på tværs af grænserne og inden for rammerne af klynger.

3.3. Fremme af ekspertise blandt klyngeorganisationer

Klyngeinitiativer forvaltes i stigende grad af specialiserede institutioner, der kaldes klyngeorganisationer og er af forskellig art, fra nonprofit-organisationer over offentlige kontorer til virksomheder. Virksomheder og andre aktører inden for innovation, som indgår i klynger, har behov for effektive, professionelle og passende støttetjenesteydelser for at få mest muligt ud af deres klyngeorganisation. Indtil nu er klyngeforvalteres kvalifikationer og professionalisme dog ikke blevet anerkendt i tilstrækkelig grad. Effektive og professionelle klyngeorganisationer er af afgørende betydning for at øge erhvervsstøttetjenesternes kvalitet og at opnå klyngeinitiativer, som ikke behøver ekstern støtte.

²⁷ Der kan findes yderligere oplysninger på følgende websted: http://cordis.europa.eu/technology-platforms/home_en.html.

²⁸ Målsætningen vedrørende europæisk territorielt samarbejde styrker og erstatter det tidligere fællesskabsinitiativ Interreg. Det er rettet mod integreret territorial udvikling, mellemregionalt samarbejde og udveksling af god praksis, og dets fokus på innovation er blevet strømlinet. Der er afsat 2 mia. EUR til innovation i perioden 2007-2013 i EU-27, og aktiviteter, der indebærer samarbejde mellem klynger i forskellige regioner, er omfattet heraf.

²⁹ Kommissionens meddelelse "Et lead market-initiativ til fordel for Europa" (KOM(2007) 860 endelig) kan findes på følgende websted: <http://ec.europa.eu/enterprise/leadmarket/leadmarket.htm>.

³⁰ Kommissionen bekendtgjorde inden for rammerne af den integrerede EU-havpolitik ("den blå bog") (KOM(2007) 575 af 10.10.2007), at den havde til hensigt at fremme netværk mellem maritime klynger.

³¹ Der kan findes yderligere oplysninger om Enterprise Europe Network på følgende websted: http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm.

Klyngeforvaltning bør derfor anerkendes som en ny faglig kvalifikation, som forudsætter høje kvalitetsstandards og professionalisme, for at de virksomheder og institutioner, der samarbejder i klynger, uden problemer kan få adgang til de tjenesteydelser, de har behov for, og for at fordelene ved forbindelser mellem universiteter, industrien og regeringen kan udnyttes fuldt ud. Kommissionen fremmer dette arbejde, som allerede er blevet påbegyndt i visse EU-regioner.

I den forbindelse vil Kommissionen under rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation iværksætte et europæisk pilotinitiativ for ekspertise blandt klyngeorganisationer, som skal tilbyde klyngeforvaltere særlige uddannelsesprogrammer og mulighed for forbedret samarbejde. Hvis initiativet bliver vellykket, kan det i sidste ende føre til oprettelsen af en nonprofit europæisk forening for klyngeforvaltere, der er bæredygtig i sig selv, og som skal udvikle og forvalte en europæisk kvalitetsmærkningsordning for fremragende klyngeorganisationer med udgangspunkt i EFQM-modellen (European Foundation for Quality Management)³². Et sådant europæisk klyngemærke kunne hjælpe klyngeorganisationerne med at rejse yderligere private og offentlige midler og øge deres synlighed og anerkendelse på verdensplan.

3.4. Forbedring af integrationen af innovative SMV'er i klynger

Klynger giver SMV'erne et gunstigt klima for innovation og udvikling af forbindelser med store virksomheder og internationale partnere. Selv om klynger nyder godt af tilstedeværelsen af store multinationale virksomheder, er integration af dynamiske og innovative SMV'er i klynger samtidig af særlig stor betydning for at hjælpe klyngerne med at opnå ekspertise og innovation på højt niveau. Politikerne bør derfor tage SMV'ernes store potentiale i betragtning, når de udformer klyngepolitikker.

Klyngeorganisationerne tilbyder en lang række skræddersyede erhvervsstøttetjenester – navnlig til gavn for SMV'erne – som meget effektivt supplerer eksisterende former for SMV-støtte. Disse tjenester omfatter lettelse af samarbejdet mellem SMV'erne indbyrdes og med store virksomheder og forskningsinstitutter, fremme af overførsel af intellektuelle ejendomsrettigheder og teknologi³³ samt støtte til aktiviteter vedrørende internationalisering.

For at fremme SMV'ernes integration i klynger vil European Cluster Observatory give yderligere oplysninger om de tjenesteydelser, der tilbydes inden for rammerne af klyngeinitiativer, og som vil være nyttige for virksomheder og investorer, der søger investeringsområder og strategiske partnere i EU.

Bedre skræddersyede støttetjenesteydelser for SMV'er, som tilbydes eller formidles af klyngeorganisationer, vil også blive udviklet som pilotprojekter og afprøvet under initiativet Europe INNOVATM, og hvis de bliver vellykkede, vil de blive fremmet i hele EU gennem European Cluster Alliance og Enterprise Europe Network. Dette skulle bidrage til at øge effektiviteten og virkningerne af innovationsstøtteordningerne i medlemsstaterne, samtidig med at SMV'ernes byrde mindskes.

³² Yderligere oplysninger om EFQM-modellen kan findes på følgende websted: <http://www.efqm.org/>.

³³ I forbindelse med sådanne tjenesteydelser bør der tages hensyn til den henstilling, som Kommissionen for nylig vedtog, om forvaltning af intellektuel ejendom ved videnovertførsel og om en kodeks for universiteter og andre offentlige forskningsinstitutioner, K(2008) 1329 af 10.4.2008.

Enterprise Europe Network vil også blive opfordret til at tilrettelægge en innovationsoplysningskampagne i 2009 i tæt samarbejde med klyngeorganisationerne – en kampagne, som skal informere erhvervslivet, særligt innovative SMV'er, om eksisterende støttemekanismer inden for navnlig videnoverførsel og internationalisering.

KONKLUSIONER

Klynger spiller en betydningsfuld rolle som drivkraft bag konkurrenceevne, innovation og jobskabelse i EU. Hvis alle fordelene ved klynger skal udnyttes, bør EU dog nu øge sin bistand til medlemsstaterne og regionerne for at fremme ekspertise på alle niveauer og tilskynde til samarbejde i hele EU i et forsøg på at opbygge flere klynger i verdensklasse.

Klyngerne bør være åbne, fleksible og tiltrækkende for de mest talentfulde medarbejdere og de bedste eksperter i verden. Indsatsen på regionalt og nationalt plan og EU-plan bør lette etableringen af tættere og mere effektive forbindelser mellem klyngerne og med førende forskningsinstitutter i og uden for Europa. Samtidig opfordres klyngeorganisationerne til at forbedre deres støttetjenesteydelser og integrere innovative SMV'er bedre i klynger.

Formålet med denne meddelelse er at bidrage til at skabe et mere effektivt sæt rammer for klyngestøtte i EU.

Bilag: Den politiske dagsorden til støtte for klynger i verdensklasse i EU

Kommissionen har til hensigt at:

- støtte medlemsstaternes og regionernes indsats for at forbedre deres klyngepolitikker, navnlig ved at give objektive oplysninger om klynger og klyngepolitikker og ved at fremme politikudviklende læreprocesser
- sikre mere ensartethed og komplementaritet mellem forskellige fællesskabsredskaber, som anvendes til støtte for klynger, i fuld overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet
- oprette en europæisk gruppe for klyngepolitik, som skal rådgive Kommissionen og medlemsstaterne om eventuelle strategiske retningslinjer for opbygning af og vækst i klynger i verdensklasse i Europa
- fremme udviklingen af et fælles europæisk forsknings- og innovationsrum ved at lette det praktiske tværnationale samarbejde mellem klynger
- iværksætte et europæisk pilotinitiativ for ekspertise blandt klyngeorganisationer
- forbedre oplysningerne om de innovationsstøttetjenester, som klyngeorganisationerne i Europa tilbyder SMV'erne, navnlig gennem European Cluster Observatory og Enterprise Europe Network
- støtte udviklingen af nye og bedre redskaber, som skal lette SMV'ernes deltagelse i innovative klynger, under rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation

og opfordrer medlemsstaterne til:

- fuldt ud at integrere deres klyngepolitikker i den del af de nationale reformprogrammer, der skal styrke konkurrenceevnen, under hensyntagen til EU-dimensionen og til at aflægge rapport om dem
- at give bedre støtte til SMV'ernes deltagelse i klynger gennem yderligere gennemførelse af anbefalingerne i Small Business Act
- at øge indsatsen for at opnå flere synergieffekter og komplementaritet mellem forskellige politikker, programmer og initiativer vedrørende klyngepolitik.